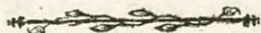

IN VERS. XII.
CAP. JESAIÆ XIV.
PERICULUM PHILOLOGICUM,

CONS. AMPL. FAC. PHIL.
PUBLICE PROPONIT
ANDR. JOHANNES LAGUS,
S. THEOL. LICENT. AD REG. ACAD. BIBLIOTH. AMAN, ORD.
ET IN LITTERATURA GRÆCA DOCENS.

PARTIC. I.
RESPONDENTE
JONA BJÖRKDAHL,
Stip. Reg., Smolando,

D. XXVIII MAJI MDCCC IN AUDITORIO MAJORI
VENTILANDA,
HORIS A. M. CONSUEVIS.

ABOÆ,
IN OFFICINA FRENCKELLIANA.

*Sumtibus parcentes, reliqua ad aliud tempus dif-
ferre cogimur.*

PROEMIUM.

Celebrato per totum Caput JESAIÆ XIII, infestissimæ Judæo nomini Babylonis expugnatione & excidio, lætam demum popularium e durissima servitute liberationem, & in patriam reditum, primis III Capitis XIV versibus canit Vates. Quarum rerum, bono civi lætissimarum, gaudio accensus, furore quodam divino abripitur. Orationem priusnam deferens, in Odam triumphalem erumpit, &

*Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet, immensusque ruit profundo
— — — ore 1).*

Ac si absolutum omni numero aliquid proferre unquam valuit divina Poësis, eo certe nomine dignum haberi debet

A

hoc

1) HORATI *Carm.* Lib. IV. Od. II. v. 5. fqq. — Nempe & hoc proprium ac privum est Poëtis Hebræorum, ut medio carmini aliud intexant sonantius jam & majus carmen, cui collata reliqua oratio pæne profa videtur, fingantque epinicion, aut epicedium, pro more gentis a Poëtis mulieribusve canendum JES. XXVI, 1. fqq; XXVII, 2 - 5; JEREM. IX, 16 - 20; EZECH. XXXII, 2. Vid. III. JO. DAV. MICHAËLIS not. 69. ad ROB. LOWTH *De Sacra Poësi Hebræorum Præl.* XIII, Tom. I. p. 261. Gott, 1770, 8;9.

hoc carmen 2), quod splendidissimis imaginibus, & Prosopopoeis audacissimis distinctum, actione quadam continua, seu potius serie diversarum actionum multiplici ac varia, Dramatis instar exornatur, versib. 4-23 3).

Exordium facit mirans, cum sarcasmo, Judæorum jubilatio, ob acerbissimum & inexpectatum simul invisi Regis, vel ipsius regni Babylonici, interitum. — Exultat ipsa tellus, triumphant abietes & cedri Libani.

Extemplo mutatur Scena, novusque prodit Personarum ordo. — Panduntur Tartara, atri patet janua Ditis. Defunctorum manes exitat Orcus: de foliis confurgunt pallida Principum simulacra, quæ venienti tyranno festinanter obvia, adventum suum cum irrisu mirantur, & pristinam acerbe exprobrant arrogantiam, cum aliis, tum verbis, v. 12:

*Ut decidisti cœlitus agminis,
Eoë, clarum fiderei decus!
Ut decidisti, qui domabas
Victor ovans populos trementes!*

quem-

2) V. Rev. LOWTH lib. cit. Tom. I. p. 136 & 264 sq.

3) Ad vers. 28. Carmen extendunt Cl. NIC. SAM. SVEDERUS, in *Disf. Philol.*, Præf. Cel. CAR. AURIVILLIO, ad *Epinicium Propheticum in occasum regni Babylonii*. Es. XIV, v. 4-27. (P. I. Upf. 1779. 4:o), & Rev. R. LOWTH lib. cit. p. 261, atque in libro: *JESAIAS neu überfetzt - - mit Zuf. und Anmerk. v. JOH. BENJ. KOPPE*, qui verosimilius vers. 24. sqq. pro diverso fragmento, ad Capp. XXXVI, XXXVII forsan referendo, habet. Cfr. JOH. DAV. MICHAËLIS *D. Uebersetzung des Alt. Testamts mit Anmerk. für Ungelehrte*, Th. VIII, 2:e Hälfte, p. 83. Gött. 1779. 4:o, & J. G. HERDER *Vom Geist der Ebr. Pöësie*, Th. I. p. 262. Leipz. 1787. 8:o.

quemadmodum a Reverendis, LOWTH 4) præclare exprimuntur 5).

Placuit olim Patribus non paucis hæc de lapsu Satanæ 6), cui exinde per popularem errorem nomen *Luciferi* adhæsit, aliis de *Antichristo* explicare 7); quæ somnia recitasse, idem fit ac refellisse.

Sensum vero verborum litteralem reddituri, non parum discrepant Interpretes; quorum præcipuas sententias dijudicantes, observatiunculis quibusdam additis, egregio lucem aliquam loco adspargere tentabimus. Quod si minus feliciter proceserit conamen, veniam tamen Lectorum sperare audeamus operæ, nobis saltim non inutilis futuræ.

A 2

§. I.

4) *De S. Poësi Hebr.* Pr. XXVIII, T. II. p. 575. sq. — Judæis hæc verba tribuunt LOWTH, lib. c. Tom. I. p. 263. & in *Jes. neu überf.* Th. II. p. 203. (Leipz. 1780.) atque CAMP, VITRINGA in *Commentar. ad Libr. Pvphetiar.* JESALÆ, h. l.

5) Nova post has a Poëta inducitur Persona. — Incidunt quidam ex improvise in regis Cadaver, inter stragem occisorum nudum jacens, quod vulneribus opertum diligenter contemplati, & vix demum agnoscentes, sepulturam immanissimo tyranno meritisime denegatam pronuntiant, nominique ejus execrando ac femini diras imprecantur. — Claudit Drama igsum Numen, minas solenni affirmatione fanciens.

6) Vid. C. VITRINGAM l. cit. P. I. p. 579. *Herbornæ 1715, Fol.*

7) Vid. lib. cit. l. c. & *Die Heil. Schrift - - nebst - - Erklär. verschied. Engl. Schriftsteller; - - mit Anm. von JOH. AUG. DIETELMAYER, Th. VIII, p. 383. Leipz. 1758. 4.º.*

Quod primo observandum sese nobis offert, est singularis atque insolens verborum אֵיךְ נִפְלֵת מִשָּׁמַיִם explicatio, qua, non tam *loci*, ex quo dejectus ceciderit Princeps Babyloniorum, quam potius tristem ruinam *efficientis causæ* respectu habito, ipsa reddit JOH. CHRIST. GENSELIUS 1): *quomodo prostratus es a Deo?* Haud quidem negamus, voces אֵיךְ, οὐρανός & *cælum*, per metonymiam, non Syris modo, Chaldæis, Rabbinis & Talmudistis, sed Græcorum quoque, tam Sacris, quam profanis, nec non Latinæ, atque adeo recentiorum linguarum Scriptoribus usitatam, sæpius poni pro ipso *Deo* 2), quem quidem in cœlis potissimum residentem cogitare humanæ est imbecillitatis; at subdubitare tamen, contra summorum virorum auctoritatem, audemus, hujusmodi locutio-

-
- 1) In *Observationibus Sacris ad varios locos Codicis S.* p. 199. sq. Lips. 1733. 4:o.
- 2) Vid. JO. BUXTORFFIUM in *Lex. Chald & Talmudico*, sub אֵיךְ & JO. FR. SCHLEUSNER, in *Nov. Lex. Græco-Lat. in Nov. Test.* sub οὐρανός. Cfr. JO. LIGTHFOOT. *Opp.* T. II. p. 263, & SAL. GLASSII *Philologiam Sacram* Lib. II. Traët. I. Cap. III, Tom. II, p. 260, Ed. J. A. DATHII, Lips. 1776, 8:o.

tionis exemplum ullum in Ebraismo Biblico inveni-
ri. Hoc autem loco non a vulgari טָעַם טִימָה signifi-
catione recedendum esse aperte monstrat *parallelis-
mus membrorum* in versiculo nostro 3), qui docet, ter-
minos, *a quo* (אִשְׁמַח), in priori, & *ad quem* (לְאִרְאֵה)
4), in posteriori hemistichio, sibi invicem respondere.

Neque multum nos movet alterum, quo ad no-
vam interpretationem firmandam utitur argumentum,
ab originaria, ut putat, vocis נָפַל petitum significatio-
ne: *vi moveri deorsum*, item *prosterni*, quæ sola cade-
re ex ejus opinione recte dicuntur, non vero quæ
volatu, vel descensu inferiores ex superis petant re-
giones. Quam vero vocis vim h. l. perire, nisi expres-
sa detrudentis fiat mentio, ei concedere non possumus,
quum multa ejusmodi omissionis in Codice Sacro

A 3

exem-

3) ISAIAH. *A New Translation* . . . By ROBERT LOWTH.
Prelimin. Disfertat. pag. XXI. follow. *The Sec. Ed.*
London MDCCLXXIX, 4:o, & *Ejusd. de Sacra Poësi
Hebraeor. Præl.* XIX, Tom. II. p. 382. sqq. Ed. JO. DAV.
MICHAËLIS. Gott, 1770, 8.o.

4) Quæ voces jam conjunctæ, jam oppositæ, sibi invicem in
S. Codice sæpius respondere solent: e. gr. *Deut.* IV, 26;
XXXI, 28; *Jes.* I, 2; LI, 16, *Psalms.* L, 4; CXIII,
5, 6; *Thren.* II, 1.

exempla 5) contrarium probent, & in posteriori hemistichio occurrens, nostroque vocabulo respondens נגרע, quod de *violenter succisis & prostratis* dici, infra monstrabimus, omnem adimat suspicionem, spontaneum quendam de pristino fastigio lapsum & prostrationem per vocem נפל hoc loco depingi. Quare tamen si, non secus ac Græcorum πίπτειν & Latinorum *cadere*, Hebraicum נפל egregie dici possit de *sidere occidente* 6), cui compararetur ad inferos descendens Babyloniorum tyrannus, eum tamen sensum hoc loco non admittendum esse censemus, quippe cum non gravior solum multoque fortior, verum etiam parallelismo magis congruens sit imago cœlitus, ad instar fulminis, vel faculæ sulphuræ, præcipitis lati 7). In hyper-

- 5) Attulisse sufficiat *Psalms*, XXXVII, 24; CXLV, 14; AMOS III, 5.
- 6) Vid. Cel. ALB. SCHULTENS *Origines Hebr.* Lib. I. P. II. Cap. VI, §. XI, 13, pag. 274. (Lugd. Bat. 1761, 4°), ubi varias verbis נפל significationes, a generali *fidit, subsidit* forte manantes (Cfr. JOH. SIMONIS & JOH. COCCEJI *Lex. Hebr.* sub נפל) cum Græco & Latino collatus pro more suo eleganter & docte expromit.
- 7) Cfr. CAMP. VITRINGÆ *Comment. in Libr. Prophetiar. JESAIÆ*, Tom. I. p. 566, & JESAIÆ *Vaticinia Explicavit* ERN. FRID. CAR. ROSENMÜLLER, T. I. Lips. 1791, 8°.

hyperbolica vero hac locutione quis sensus lateat, neminem fugere opinor, cum omnium linguarum usu sit frequentatum, eundem, qui in magno felicitatis, vel dignitatis fastigio sit positus, *sublimi ferientem sidera vertice spectare*, ut & contra *de caelo detractum*, cui non pepercisset fortuna volubilis 8).

§. II.

Quod sequitur הילל reddituri Interpretes in diversa abeunt, aliis pro *Verbo*, pro *Nomine* aliis idem accipientibus. Quibus prior placet explicandi ratio, eorum forte princeps est Auctor *Peschito Syriacæ*, qui vocabulum הילל uti *Imperativum* intelligit, *Conjugationis Hiphil*, radicis ילל, *ejulavit*, vertens וילל. A qua versione non abhorret ipse HIERONYMUS, qui in *Commentario* suo ad hunc locum monet: "pro eo, quod nos interpretati sumus ob facilitatem intelligentiæ, *Lucifer, qui mane oriebaris*, in Hebræis, ut verbum exprimamus ad verbum, legitur: *Utula filii diluculi*." E recentioribus multus in eo est JAC. GUS-

SE-

8) HORATII *Carm.* Lib. I. Od. I. v. 36. & CICERON. *Epist.* ad *Attic.* Lib. II, 31. Cfr. OVIDII *Metamorph.* Lib. VII. Fab. I. v. 60. PROPERT. Lib. I. *Eleg.* 8, v. 43; item VITRINGAM & ROSENMÜLLER II, cc, nec non BASILII FABRI *Tbesaur.* f. v. *calum*.

SETIUS 1), ut demonstrat, הילל, non secus hoc, atque aliis, ubi occurrit, locis, partes *Verbi* necessario sustinere, & reddendum esse per *ejulare*. Horum explanationi maximum pondus addit illustre JOH. DAV. MICHAËLIS nomen, qui eidem supra fidem vehementer favens, in *Supplementis ad Lexica Hebræa* 2), vario argumentorum genere consuluit.

Verum quidem est & concedendum, quo interpretationem suam probare student, faciliorem, & a vulgaribus minus abhorrentem fore formam vocabuli הילל, si pro *Hiphil* verbi ילל habeatur; imperandi vero sensum hoc loco ei tribuere, aures fere vetant. Præterquam enim quod *Imperativus*, duobus Præteritis, נפלת & נגרעה, ita per abruptum interjectus, ex nostro quidem sensu minime commodam redderet orationis seriem, ipse quoque membrorum parallelismus, præcipuum Hebraicæ Poëseos κριτηριον & ornamentum, eo admisso h. l. magnam partem periret 3).

§. III.

1) In *Lex. seu Comment. Linguae Hebr.* sub vocc. הילל & ילל Ed. II. Lipsi. 1743. 4o.

2) Pag. 539 & 2314. Gott. 1792. 4o. Cfr. *Ejusd. Deutsche Uebersf. des A. Testam:s mit Anmerkungen*, h. 1, Gött. 1779. 4o.

3) Vid. E. F. C. ROSENMÜLLER l. c.

§. III.

Non itaque mirandum est, si longe plures Interpretum, diversam secuti viam, voci הילל *Nominis* vim tribuerint. Horum agmen ducit Auctor versionis Alexandrinæ, vel Septuagintaviralis Græcæ; quæ tamen, ut in Libro, cui JESAIÆ nomen adhæsit, imprimis manca est & mendis conspurcata 1), ita hoc quoque loco hallucinatur, נפלה in III:a persona & הילל in *nominativo* contra contextum Hebræum redens: πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ Ἑωσφορος; Eandem pro more suo sequitur interpretatio Prophetarum Arabica 2), Bibliis Polyglottis, a BR. WALTON editis, inserta, ubi verba allata exprimuntur: كيف سقط من السماء كوكب الصبح *quæ ibidem Latine versa audiunt, quomodo cecidit e caelo stella matutina?* 3)

B

Jo-

- 1) *It unfortunately happens, that ISAIAH has had the bad fate to meet with a Translator very unworthy of him, there being hardly any Book of the Old Testament so ill rendered in that Version (the Greek, commonly called the Septuagint) as this of ISAIAH. ISAIAH, A New Transl. — By ROB. LOWTH, Prelim. Disfert. p. LXVI.*
- 2) Vid. JO. GOD. EICHHORN *Einleit. ins Alte Testam.* Tom. I. Kap. III. §. 295. p. 534. Leipz. 1787. 8:o.
- 3) Vel *Crepusculi*. Scil. significatur per ⁵صبح *tempus an-*

JONATHAN BEN UZIEL, tropicum pariter ac proprium, ut solet, per paraphrasin expressurus sensum, initium versus transfert: איכרין אתרכנתא מן רומא דהויתא צותן בגו בני אנשא ככוכב נוגהא בין כוכביא h. e. secundum versionem in Polyglottis Angl. *Quomodo cecidisti de excelsis, qui eras splendidus inter filios hominum, sicut stella lucens inter stellas!* Quæ vero ut rite intelligantur, probe notandum est, כוכב נוגהא, proprie *stellam lucis*, in Rabbinorum & Talmudistarum scriptis sæpius נאט' עֲצוֹחָהּ poni pro *Luciferi*, vel *Veneris* fulgente sidere 4): quam significationem etiam huic loco aptissimam judicamus.

In versione Latina *Vulgata* נפלה in II:a Persona & הילל *Lucifer*, in *Vocativo* exponuntur cui consentit versio Arabica, ab E. F. C. ROSENMÜLLER 5) laudata,

telucanum, auroræ initium, ipsa nigredo ad rubedinem vergens: Vid. JAC. GOLII *Lex. Arabico-Lat.* pag. 1334. Lugd. Bat. 1653. fol.: كوكب صبح ergo pulchre ipsum LUCIFERUM designat.

- 4) Sic in Tract. Talm. *Schabbath*, fol. 156, 1. legitur: האי מנן דכוכב נוגהא יהי גבר עתיר וזנאן h. e. qui sub *Venere* natus est, fiet vir dives & libidinosus. Cfr. JO. BUXTORFFII *Lex. Chald. & Talm.* col. 1296.
- 5) Lib. & l. cit.